

De gula västarna och statens legitimitetskris

TEMPS CRITIQUES

Efter mer än ett år av aktioner och manifestationer kan man fråga sig varför de gula västarna drabbats så hårt av polisjär repression och varför detta i stort sett har mötts av likgiltighet. Detta så till den grad att vi närmar oss en banalisering av repressionen som sådan, vars intensitetsnivå – i förhållande till ett uppror som inte har haft några som helst offensiva eller ens defensiva vapen, och som inte har föresatt sig något annat än att föra fram sina sociala och politiska krav – har varit så oproportionerlig att den förundrat alla ”observatörer”.

De gula västarna har emellertid inte slutat hävda att de är i sin fulla rätt att samlas, diskutera och kämpa för en mer rättvis och broderlig värld (de krävde varken månen eller en revolution, åtminstone inte till en början). De förblir oförstådda, förkastade, föraktade, till och med förnekande av en stor del av befolkningen. Detta är särskilt tydligt hos vänstern, där man kan tycka att det borde finnas en öppenhet för den sociala frågan, inte minst med tanke på att de gula västarna lyfter fram just denna på ett nytt och originellt sätt.

Vi vill förstå orsakerna till varför gula västarna ifrågasattes och gå bortom den påstådda populistiska faran som både media och den etablerade och reformistiska vänsterns kanaler varnat för.

Uppskattningsvis nådde rörelsen sin klimax under ”*akt III*” och ”*akt IV*” som chockerade allmänheten med det gatuvåld som spreds över landet. Det är i huvudsak dessa våldsamheter, vilka ibland även utspelade sig i rondeller eller vid vägstationer såsom i Narbonne, som har dragit till sig den mediala och politiska uppmärksamheten. Man har som vanligt intresserat sig för att gång på gång sprida våldsamma scener där demonstranterna nästan alltid presenteras som initiativtagare till oroligheterna. Våldet har också rubbat den traditionella modellen för ritualiserade, institutionaliserade och av facken kontrollerade demonstrationer; tomma ritualer som omformar det som finns kvar av klasskampen till strider utan subversiv ansats. I ett gaturum som förvandlats till ett sterilt och pacificerat utrymme genom gångzoner, övervakningskameror och nu avgränsade områden där man inte får demonstrera, blir allt som stör till en fara för den allmänna ordningen.

På dessa platser, där auktoriteten försöker kontrollera minsta folkvimmel och varje möte som äger rum utanför varucirkulationen, innebär de fackliga demonstrationerna inte mycket mer än att folk samlas och går förbi. Ett slags ”stillsam kraftsamling” pågår på en i förväg bestämd tid

och plats och kampen reduceras till att enbart handla om ett antal personer som dyker upp och blir därmed till en ofta befängd kommunikationstävling. Detta märktes tydligt i Paris och Marseille efter 16 januari där demonstrationernas uppskattade storlek varierade från en till tio deltagare.

Vägran till laglig protest och statlig repression

Med de gula västarna har ett annat slags kraft satts i rörelse. De manifesterar nämligen en obeveklig vilja att visa att de vägrar fortsätta leva under allt sämre livsvillkor, villkor som alldeles för ofta införts i tysthet. Genom att de redan från början avvisade den dödsfälla som godkända demonstrationsrutten utgör, och genom att de ockuperade och gjorde sig synliga på platser av högt symboliskt värde för makten och marknaden, såsom Champs-Élysées i Paris, visade de prov på en akut medvetenhet om vad som krävs för att göra sig hörda: en ansats till olydnad gentemot staten, med stöd i ett akut socialt missnöje. Det är detta steg åt sidan som genererat systematiska konfrontationer med ordningsmakten under demonstrationerna, precis som rondellerna tillhandahöll de materiella förutsättningarna för en aktiv kampgemenskap.

I båda fallen har något nytt skapats genom en förskjutning av specifika platserns funktioner: platser kopplade till maktkoncentration, historiska dekorer till klasskampen (Courbet, Pariskommunen och förstörelsen av kolonnen på Vendôme-torget), som plötsligt återupptäckts av gula västarna. Samtidigt har man gett upp den traditionella demonstrationsrutten – bortsett från den som går från Nation – och vad rondellerna beträffar har de varit helt frånvarande i klasskampens historia, eftersom de skapats alldeles nyligen, men de är mycket viktiga för det kapitalistiska assemblalets territorium.

Frågan om plats är avgörande då det i det kapitalistiska samhället inte längre är fabriken, eller ens företaget, som är den plats man vill kämpa för. Detta eftersom produktionen i stort upphört att vara en arbetsprocess sedan de stora företagen omstrukturerats, mängder av människor avskedats och inga nya anställda. De platser som är avgörande idag är de som står i centrum för reproduktionen av sociala relationer (sjukhus, skolor, transport, plattformar, entréer till varuhus, trafikplatser, de stora städernas huvudstråk) där man genom kamp på ett omedelbart sätt konfronterar staten i egenskap av kapitalistiskt kollektiv.

I den mån staten ger människor rätten att röra sig på gatorna, gör den

det på sina egna villkor. För om en demonstration cirkulerar av egen vilja – vilket är en knappt beviljad rättighet – uppfattar staten den som ett hinder för den övriga cirkulationen och, *in fine*, som en blockering av den fria konsumtionen. Således blir övervakningskameror, poliser och säkerhetsvakter en nödvändig närvaro. Det är något som affärsinnehavarna sannerligen låtit makthavarna veta, och det gäller även kunderna som med sina små plakat tagit avstånd från det handelshinder som de veckovisa demonstrationerna utgjort, i synnerhet i samband med högtider.

Från mitten av december 2018 har allt handlat om en statlig strategi som syftar till att gradvis göra det omöjligt för de gula västarna att demonstrera.

Den polisiära interventionistiska taktiken utgjorde ett konstant hot mot själva möjligheten för gula västarna att samlas. Detta ledde till att demonstranterna inte ville kompromissa med myndigheterna överhuvudtaget. Istället försökte man helt spontant finna nya demonstrationsrutter, vilket gjorde ordningsmakten desorienterad. Sedan dess har maktens mål varit att söka ett övertag och att undanröja den kollektiva initiativförmågan ("kollektiv intelligens" säger de gula västarna), och detta på ett oåterkalleligt sätt, då polisen istället för förhandling valt terrorns väg. Dessutom skapade de svårigheter och hinder som demonstranterna gång på gång stötte på i sin dagliga verksamhet, i det som ännu inte var en allmän revolt utan snarare ett missnöje framkallat av vissa provocativa åtgärder, ett ifrågasättande av makten i dess "macronska" form. För de gula västarna handlade det om att få ta del av grundläggande rättigheter, att kunna demonstrera, samlas och förflytta sig. Helt plötsligt var det som om de hade tillgodogjort sig den unge Marx teorier om kritiken av den borgerliga demokratins formella friheter. Men vi har inte sett många analyser av det slaget och vissa går till och med så långt som att tro att det bakom de gula västarna finns en osynlig hand som skulle vilja avskaffa alla friheter.

De gula västarna har under sin kamp gått igenom hela demokratins historia och i rekordfart övervunnit skillnaden som separerar den borgerliga uppfattningen att "diktatur innebär att hålla käften, demokrati innebär att ständigt samtala" från den kapitalistiska uppfattningen "demokrati det är att arbeta, konsumera och hålla käften".

I enlighet med rättsstatens principer bör emellertid inte demonstrationer eller möten vara underkastade en villkorande auktoritet som, i praktiken, begränsar denna grundläggande frihet. Inte desto mindre kräver fransk lag att man ansöker om tillstånd hos ordningsmakten, vilken för-

POUR MON

FILS

S GILETS JAUNES ♡

behåller sig rätten att tolka farorna med demonstrationstågen. Därmed blir det begripligt att det är av ringa betydelse för de demonstrationer som antar en mer politisk än social karaktär, huruvida makthavarna skattar deras farlighet försiktigt eller auktoritärt. Och därmed visar den befogethet att på förhand förbjuda demonstrationer som tilldelats statens representanter de senares repressiva funktion, då de helt enkelt fråntar tusentals människor deras rätt att demonstrera. Det är anledningen till att en kamp som stör makten måste förpassas till det olagliga, till och med det straffbara, från och med den punkt då den inte kapitulerar och blottar sig inför makthavarnas rätt att tolka lagen. Från sitt håll måste makten försöka visa på den illegitima karaktären hos demonstranternas handlingar och påminna om att dess eget våldsmonopol är fullt legitimt.

Och som Macron länge vidhållit innan han till slut tog, eller låtsades ta, dagens problem i beaktande: ”I en rättsstat kan man inte prata om polisvåld” (underförstått att det på sin höjd finns polisövergrepp).

För att påbjuda sin ”sanning” använder den politiska makten flera media- och kommunikationskanaler i syfte att vinna slaget om den allmänna opinionen. Macron och hans maktapparat litade på att de ”dygnet runt-nyhetskanaler” som, liksom BFM-TV, förvisso inledningsvis gav en viss resonans åt rörelsen och väckte empati för den, men till slut ändå skulle ”skjuta ner” den. Genom att sortera ut sådan information och sådana bilder som skapat den ”aura” av våld som sedermera häftar vid de gula västarna och deras följare, kom de att illustrera en maktdiskurs som i annat fall hade förblivit abstrakt och enbart ideologisk.

Från och med den första december (2019, red.) och i synnerhet den åttonde december har man i TV (det gäller framförallt från ”dygnet runt-nyhetskanalernas” håll) haft rätt att på ett hejdlöst sätt rapportera om ”våldsmännens” förstörelse av byggnader och stenkastning mot banker, mot skyltfönster och mot ordningsmakten, ”vårdsmän” som man låtit återuppträda som kom de direkt från 70-talet. Mestadels var demonstrationstågen i sin helhet förhindrade att röra sig framåt. Man var tvungna att följa ordningsmaktens dödfödda ruttor eller skingra sig under attacker av tårgasgranater eller andra polisleksaker. Polisen använde vapen som först testats i förorterna, såsom gummikulor och tårgasgranater, mot både journalister och fredliga demonstranter som filmade ordningsmakten.

Den första december imploderade den franska taktiken – grundad på noll-kontakt och en fysisk distans till demonstranterna – för att upprätt-

hålla ordning. Denna strategi byggde på bestämda försvarslinjer som inte fick överskridas (exempelvis Champs-Élysées), vilket förde med sig risken för våld och ockupation av de närliggande kvarter som lämnats fria av en strategi som riktat in sig på att skydda de av ordningsmakten utvalda symboliska platser (de röda zonerna, som man sade under G8 i Genua 2001). Det var detta som skedde i Étoile-området i Paris och när demonstranterna till slut tillfälligt ”tog över” Triumfbågen. Försvarsmaktens oförmåga till flexibilitet var en bidragande orsak till misslyckandet. Men från och med 8 december började de bli mer effektiva, särskilt från och med början av januari (2020, red.), genom olika typer av preventiva regleringar, såsom att förbjuda demonstrationer, blockera bussar på vägarna, övervaka ankomsthallar för tåg, genomsöka väskor, beslagta förstahjälpenmaterial från volontärsjukvårdare på plats, ”säcka” demonstranter etcetera. Parallellt med detta har straffen saknat motstycke (flera tusen domar), vilket avslöjar svårigheterna för en regim som blivit så svag att den reducerats till att enbart tänka i termer av undantagstillstånd. I det att Macron kriminaliserat sociala kamper genom att utvidga antiterrorlagar till att gälla även dem återknyter han, mer än ett sekel senare, till de gamla skurklagarna från förra sekelskiftet.¹

Ifrågasättandet av staten som legitim auktoritet

För det var staten, och de som upprätthåller den, som gula västarna drabbade samman med. Och det var således det ”statliga ramverket” som kraftsamlade emot dem. Helt plötsligt var staten inte längre garant för det kontrakt enligt vilket individer gör avkall på sin frihet och accepterar vissa skyldigheter i utbyte mot rätt och lag, mot säkerhet i vid bemärkelse. Genom vissa åtgärder (mervärdesskatt, ökade priser på drivmedel, ökade sociala avgifter), som det stora flertalet betraktade som orättvisa, har staten snarare framstått som en extern institution som utövar makt genom tvång.

Med sin utbredda och kraftfulla ovilja att lyda har denna rörelse faktiskt på ett direkt sett ifrågasatt det legitima i statens sätt att bedriva en politik som gör vinst på det stora flertalets, alltså, med gula västarnas ord, på folkets bekostnad. Och det är denna ”illegitimitetsprocess” som började kristalliseras genom det slags *Cahiers de doléance*² som de Gula västarnas

---

1 Författaren syftar på de så kallade ”lois scélérates” från 1893–1894. Ö.a.

2 *Cahiers de Doléances* kallas de listor över klagomål och krav som Ludvig den XVI beställde från kyrkan, adeln och folket samma år som den Franska revolutionen bröt ut. Ö.a.

48 *originalkrav* utgör. I dessa krav uppträder också ett visst antal referenser till revolutionen, exempelvis till artikel tre i konstitutionen från 1793 om rätten till uppror, vilken aldrig kom att tillämpas.³ Det är dessa referenser som de gula västarna försöker konkretisera genom att ockupera rondeller och genom att demonstrera utan tillstånd. Det är också detta som har lärt dem att repression, helt i enlighet med maktens logik, är statens enda möjliga svar. En repression som de gula västarna till slut själva spridit i media (i brist på stöd utifrån och för att de inte haft något alternativ) under demonstrationerna mot polisvåld, och på ett paradoxalt sätt genom att deklarerat några av sina krav utanför prefekturer, även om själva poängen var att ifrågasätta legitimiteten i statens våld! För övrigt kan man ifrågasätta lämpligheten i att skylta med sina skador i olika Facebook-grupper som ett sätt att motivera folk att komma till demonstrationerna.

Den offerkultur som råder i det kapitaliserade samhället är tveeggad; den ger upphov till ett regelbundet uttryck för missnöje, men ett missnöje som grundar sig i den atomiserade individens lidande. Demonstranten tillhör emellertid inte den kategorin då hon är inkluderad i ett kollektiv och i en gemenskap med våldspotential, vilket inrikesministern envist framhäver. Hon kan således inte vara ett offer, förutom i fall av allvarliga fysiska skador. Hon måste ta ansvar för situationen och för sitt engagemang, samtidigt som de som ikläder sig de gula västarna av media och den politiska makten blir utmålade som tiggare, något som ytterligare blir en anledning för ”de som har” att tysta ”de som inget har”.⁴ Varför blandar de sig i, dessa människor ”som inget har”? För att bli representerade? För Republiken? För demokratin? Outhärdligt. Bättre vore om de höll sig till sitt dieselpris.

Som i varje uppror är det inte själva kraven som skrämmer, utan intresselösheten, revolutionens ”sublima sida” som historikern Jules Michelet

---

3 Denna artikel är ett implicit erkännande av den irreducibla motsättningen mellan de styrande, staten och medborgarna. När bourgeoisie väl etablerat sig som maktfaktor efter Thermidor kunde den göra sig av med folket och artikeln försvann i konstitutionen 1795. Den återkom inte förutom mellan raderna i förordet till Deklarationen om de mänskliga rättigheterna, men för att avvärja den. Det som i den tidens revolutionära lagstiftares tanke sågs som en rättighet blev till en begränsning, en sista utväg som det gällde att förhindra: ”det är avgörande att de mänskliga rättigheterna ska vara skyddade av en rättsstat så att människan inte ska bli tvingad, som en sista utväg, till en revolt mot tyranni och förtryck”.

4 Jfr Henri Guillemin *Silence aux pauvres!*, Arléa, 1996. Även där är referenserna till Franska revolutionen uppenbara, i synnerhet till de ”hederliga människor” som Lafayette talade om och som samlade de besuttna, vilkas rädsla för revolutionen manifesterades under generalståndernas möten och inte lämnade dem förrän Thermidor.

sade. Det hade hur som helst inte varit omöjligt att tänka sig att nationalstatens, globaliseringens och nätverkssamhällets kris skulle skapa, inte bara de folkvaldas och representanternas bristande kompetens och tillhörande skandaler, utan också en suveränitetskris som kunde återuppliva den gamla konstitutionella debatten om nationell suveränitet kontra folklig suveränitet.

De gula västarna har med mod och beslutsamhet utfört sina olydnadsaktioner, inklusive de som av makten, medierna och vissa opinionsbildare betraktats som de mest våldsamma, även om det är statsapparaten snarare än de själva som avgjort våldsnivån.⁵ Det rättfärdiga och legitima i deras uppror var inte problematiska frågor för dem. Omedelbarheten i alla de initiativ som togs i stundens hetta bar på sin egen legitimitet i handling och i kraft. Men de innebar en avvikelse från rörelsens grundläggande pacifistiska karaktär. Bristen på proportion mellan västarnas faktiska våld och statens våld sågs inte längre, från slutet av december 2018, som ett uttryck för en maktrelation ("Vi ska hämta dem i deras hem" och förhållningssättet man valde vid Bastille den första och åttonde december). Man såg det snarare som ett tecken på ett partikulärt våld, en repressiv illegitim politik i förhållande till vilken de gula västarna bara var offer som det var synd om (exponering som krigsskadade).

En översiktlig historisk och teoretisk återblick

Frågan om legitimt våld, i rättslig mening, för oss till två klassiska men vitt skilda föreställningar som kan användas för att definiera ett legitimt bruk av våld och följaktligen användas för att utöva våld.

På den ena sidan har vi frågan om statens auktoritet (från Thomas Hobbes till Max Weber⁶) och den uppfattning enligt vilken användandet av det offentligt sanktionerade våldet strikt sett bara kan legitimeras av lagen. På

---

5 Här pratar vi inte om det svarta blockets våld utan om gula västarnas grundläggande våld som ägt rum vid vägtullarna i Narbonne, i Puy-en-Velay och i Bordeaux för att ta några kända exempel.

6 För Thomas Hobbes kan det politiska samhället uppträda ur och ersätta naturtillståndet tack vare det sociala kontraktet. Individerna begåvade med förnuft lämnar ifrån sig vissa rättigheter till en överlägsen makt, staten, som hos Hobbes är absolut och hos Locke liberal, till förmån för säkerhet (skydd för privat egendom och för tidigare kontrakt). För Max Weber "låter staten sig inte definieras sociologiskt förutom genom det medel till vilken den har ensamrätt, det vill säga det legitima våldet". Det som är specifikt med vår tid är att staten inte tillåter någon grupp, eller någon individ, att åberopa våldsamma metoder, undantaget när staten tillåter det: den är alltså det enda som kan ge "rätt" till våld. (Max Weber, *Politik als Beruf*, Plon, 1959). "Att beordra är i sig en handling som lyder under en norm: det är varken en godtycklig makt, en nåd eller ett privilegium."

denna nivå flyter normer, legalitet och legitimitet ihop. Inom detta ramverk och utifrån dess termer är polisvåld i praktiken varken möjligt eller tänkbart utan att man löper risken att ifrågasätta statens möjlighet att använda våld mot sina egna medborgare. Undantaget är när medborgarna bryter mot lagen och hotar den allmänna ordningen. Det är en situation som ryms inom lagens ramar. På den andra sidan finns det revolutionära våldets legitimitet som drivs av en vilja till rättvisa, och där historien konstrueras som producerad av människan. Våldet mot det juridiska ramverk som omgärdar de särskilt orättvisa sociala normerna blir då ett oundvikligt steg på vägen mot att skapa ett samhälle som vilar på rättvisa grundvalar (kommunistiska eller anarkistiska skulle man tidigare ha sagt).

I förkapitalistiska samhällen är det den "traditionella legitimiteten" (kungliga, religiösa, patriarkala) som utgör lagens grund och som i sekulariserad form fortlevt ända till modern tid. Det var nämligen under moderniteten som revolutionernas era gjorde slut på den traditionella legitimiteten. Spartacus slavrevolt, den tyska bonderevolten, de franska jacquierierna (bondeupproren), Ciompi-revolten, är bara exceptionella händelser som för stunden bryter en bana som i övrigt förefaller oföränderlig. Det är först i den moderna tiden som en ny form av legitimitet har infunnit sig i de demokratiska samhällena, en legitimitet som Max Weber kallar "rationell-legal". Denna legitimitet har inte längre en gudomlig karaktär och är inte en nedärvd rättighet, utan en avtalad och rationell sådan, precis som utbytet av kommersiella varor förmodas vara. Men när denna legitimitet ifrågasätts kan inte den sociala pakten upprätthållas och legaliteten förlorar sin mening (jämför igen de gula västarnas referens till artikel 35 från 1893).

Historien vittnar trots allt om att det som är lagligt idag inte var det igår och inte nödvändigtvis behöver vara det imorgon. Legalitet är frukten av en kompromiss mellan samhälleliga krafter, som de styrande i bred bemärkelse (Montesquieus tre makter) översätter till positiv rätt (det vill säga till en helhet av gällande rättsliga regler). Denna rätt tillämpas på alla genom samtycke, övertalning eller vid behov tvång, på en given tid och plats. Lagarnas och reglernas legitimitet förväntas således överensstämma med statens legitima handlingar, och staten förväntas följa lagarna i fråga. Det är alltså denna överensstämmelse som ifrågasätts i de situationer då det för en eller delar av en kamp blir legitimt att motsätta sig lagen eller den tolkning som görs av lagen. Vi kan se det idag bland gymnasister

som inte har rätt att strejka men struntar i att det är illegalt och gör det ändå och i de gula västarnas beslutsamma ifrågasättande av den begränsade demonstrationsrätten. I nationalstatens aktuella kris och i ifrågasättandet av den politiska representationen i det kapitaliserade samhället är det denna omfattande förskjutning, till och med motsättning, mellan den legalitet som förflyttats till en utsida och den legitimitet som skapas av den sociala kroppen från insidan, som kan förklara hur en rörelse av gula västarnas storlek har kunnat bryta fram. Det, tillsammans med de bieffekter som uppstått i de pågående demonstrationerna mot pensionsreformen, förklarar rörelsens styrka.

I grunden var det en ”rättsprocess” av det här slaget som förts mot Macron som person, vars modell representerade rättsidan på alla de avigsidor som de ”kvarglömda” fått erfara under de senaste åren. De glömda i småstäderna, de som är dömda till socialbidrag, de arbetslösa i städerna, de hantverkare och handlare som driver vind för våg, byborna utan vare sig post eller skola, och som alla blivit potentiella gula västar, vände sig därför mot makten. Macron gjorde samma misstag som Nicolas Sarkozy. I stället för att som François Hollande smälta in i sin mediokra roll i den relativt sett anonyma verksamhet som den parlamentariska demokratin under den rationell-legala legitimitetsregimen är, ville han tillsätta en smula ”karismatisk legitimitet”. Medierna som har sett det hända andra, hånlog från början åt hans självbelåtna felsteg, men hade inget intresse av att stoppa honom. Macron ville bli en dominant, jupitersk, president, och således krönte de honom till en solkung de kunde knäböja inför. Allt sedan dess är hans persona oantastlig. På sin höjd kan journalisterna kritisera regeringen. Men den bilden fungerade som ett rött skynke för de gula västarna och hans ”legitimitet” visade sig bli katastrofal snarare än karismatisk. Hans politiska tal och hans nedlåtande attityd har placerat honom främst bland huvuden att dekapitera. Om man dessutom ser till repressionen mot demonstrationerna var det som om hans redan dåliga kurs var satt och inget kunde ändra på det. De eftergifter som gjordes i december – vika likväl var avsevärda i jämförelse med vad facken tidigare åstadkommit – var inte tillräckliga för att stilla rörelsen. Det infriade löftet om en stor debatt med medborgarna – där Macron nedlät sig till att smutsa ned händerna – kunde inte heller lugna situationen. Just som han drömde om att bli en hegelsk hjälte och om att få igenom de stora sociala reformer som skulle ”föra” Frankrike till en global standard, blev

han tvungen att använda sig av de mest oförsonliga tvångsåtgärder för att verkställa sin *realpolitik*. Han behövde konstant påminna om det juridiska ramverket och hans lagliga rätt att handla i egenskap av nationens yttersta representant.

Gula västarnas "illegitimitet"

Vi menar inte att staten inte skulle kunna välkomna demonstrationer och aktioner, men den föredrar demonstrationer av ett mer dämpat slag, som klimatdemonstrationer eller de traditionella fackliga demonstrationerna. Men till och med den typen av demonstrationer blir outhärdliga så snart spänningen stiger och deras uppträdande inte kan reduceras till en ritual. I dessa fall väljer staten nu det som förefaller enklast och snabbast: den repressiva politiken, som vi kunde se 1 maj 2019 i Paris. Det är för att kontexten idag ser annorlunda ut: det är arbetsrätten som är hotad och till och med arbetarnas högtidsdag förefaller vara för mycket när till och med själva strejken uppfattas som illegitim i maktens cirklar. Det rör sig om en omvälvning av de juridiska grundprinciper enligt vilka legitimiteten utgjorde lagen. Hädanefter kan staten förklara det olagligt som den menar vara illegitimt och med lagen som hjälp vidta administrativa åtgärder. Det var så den nyligen gick till väga när den på administrativa grunder förbjöd enskilda individer att demonstrera, vilket ersatt domarnas juridiska bedömning.

Däri ligger paradoxen: i en epok där det kapitaliserade samhället multiplicerar rättigheter av alla slag allt efter olika kategoriers vilja, och på så sätt skapar lika många legitimiteter som det finns särintressen – så länge dessa inte hotar samhället eller kapitalet – tenderar samtidigt staten att reducera, till och med upphäva, grundläggande rättigheter. Det är i synnerhet de rättigheter som handlar om motstånd och revolt som är i farozonen, då de riktar sig mot och indirekt eller direkt hotar statens och kapitalets makt.

De gula västarnas beslutsamhet har provocerat fram översvämningar inom det juridiska ramverket genom att två krafter förts samman. Å ena sidan, rörelsens sociologiska sammansättning – en del av befolkningen som är arbetare från städernas ytterområden eller från landsbygden utan vana att demonstrera och i synnerhet inte på platser med iögonfallande rikedom – vilket gjort att de inte respekterat reglerna. Regler som handlade om ockupationer av platser, om att cirkulera och om att demonstrera,

som de inte kände till på förhand och som snabbt framstod som godtyckliga när de stötte samman med polisen på gatan. Chocken blev än mer brutal då denna rörelse, som i brist på politisk erfarenhet inte begränsade sig själv (genom att på förhand deklarerat att de skulle demonstrera eller vilken rutt de skulle följa), mötte en polismakt som stod handfallen eftersom den inte hade någon eller bara liten erfarenhet av att hantera spontana massaktioner som på sätt och vis var olagliga utan att de inblandade förstod detta. Den sociologiska sammansättningen ”klass – inte klass” som karakteriserade de gula västarna gjorde dem omöjliga att definiera och urskilja. Från början var inte det incitament nog för Macron och regeringen till att vara pedagogiska. Det handlade först och främst om att terrorisera och bestraffa rörelsen. Först käppen, moroten som den ”stora debatten” skulle komma att utgöra var ännu inte på bordet.

Maktens diskvalifikation av rörelsen har upprepats av samhällets övre skikt, ledande tjänstemän, intellektuella, de konstnärliga och journalistiska kasterna, samt bland många som sitter på styrande positioner med ansvar för samhället; men som likväl (lärare och lägre tjänstemän) förblir intimt bundna till institutionerna, till staten och till den rättsliga ordning som reglerar demonstrationer och således till de juridiska ramverk som bestämmer över rätten att demonstrera. De gula västarnas demonstrationer blev därför snabbt utdömda som illegitima, helt enkelt för att de inte respekterade spelets regler.⁷ Den ”goda” demonstrationen, den ”legitima” demonstrationen, är den som spelar det demokratiska spel i vilket certifierade representanter för det sociala samtycket, det vill säga organiserade fackförbund och radikala vänstergrupper av olika slag, ingår. Även om de inte har monopol på aktioner och demonstrationer, erbjuder de den vanligaste modellen. En modell som respekterar strejkvarsel, som trots allt skyddar arbetsmedlen, som säger att när en demonstration är slut måste man skingra sig, etcetera.

Idén att man kan komma ”från ingenstans”, utan vare sig politiska etiketter eller lojalitetsintyg till någon känd organisation och ändå, uppbyren av obestämda folkliga samhällslager, med stolthet framföra i allra högsta grad sociala krav på rättvisa och solidaritet, förblir i stort sett obegriplig för den genomsnittliga stadsbon i de mer eller mindre globalise-

---

7 Apropå detta, se reportaget ”Polisen, i kaosets mitt. En undersökning av BFM-TV” där en polischef minst sagt får oss att förstå på vilket sätt de gula västarna inte deltar i demonstrationens vanliga förhandlingsspel.

rade, men i alla fall metropoliserade, storstäderna. Likgiltiga eller föraktfulla blir de snabbt skeptiska och sedan skrämda till att mobilisera all sin geopolitiska kompetens för att peka ut fascistiska fraktioner i de gula västarnas led. I deras ögon uppskattas de stora omvälvningarnas historia enbart i sin symboliska form och de sociala revolutionerna borde stanna i böckerna eller åtminstone på stort avstånd från gatan. Macron ville fira minnet av maj 68 men någon av hans rådgivare måste ha sagt åt honom att inte gå ut för hårt. Framsynt.

Således fann sig de gula västarna sitta fast som i ett skruvstäd, som vissa försökte lossa genom att kräva en ”sammanstrålning” som inte skulle kunna visa sig vara något annat än fåfäng eftersom de tänkte sig den utifrån sin egen bas (”Vi är alla gula västar”) som just tillbakavisats av den stora majoriteten av fackligt organiserade löntagare. Regeringen har på ett liknande sätt via de stora TV-sända debatterna försökt omdirigera medborgarna, där de riktat sig mot den resonabla delen av de gula västarna eller mer allmänt till ”medborgaren” i den mening som makten förstår den, det vill säga till den som betar sig som en medborgare. För Macron handlade det alltså inte om att låta de gula västarna få ett oberättigat privilegium till representation, då det hade kringskurit de redan försvagade politiska mellanstegen (kommunala församlingar, stadsdelsråd). Men han var tvungen att svara på en förmodad önskan om diskussion, men på ett missriktat och furstelikt vis. Med sin operation slog han två flugor i en smäll i och med att han gav intryck av att låta folket komma till tals, medan han fortsatt stramade åt tyglarna för de fackliga organisationerna och på samma gång fråntog dem deras legitimitet som ”den första mellanhanden” gentemot staten.

Alla fåktas med sina vapen mot de gula västarna. Käppen användes av inrikesministern Christopher Castaner och ordningsmakten och moroten kan sägas symboliseras av debatten med Macron, regeringen och parlamentsledamöterna, medan fackföreningarna och de stora vänsterkrafterna visade rörelsen förakt och likgiltighet. Isolerade och infantiliserade förblev de gula västarna liksom ur fas och oförstådda. Som bäst har de ibland kunnat utgöra en stödtrupp när vissa fackliga grupper, i vissa sektorer, hört av sig till dem för att få uppbackning i någon aktion. Som värst, även om gula västarna stolt hävdar att de är folket i sin helhet, framstår de i medelklassens ögon bara som en vulgär, okontrollerad och farlig pöbel.

En stat som kraftsamlar, en makt som stärks

Ovanstående förklarar varför det av de gula västarna så efterlängtrade sammanbrottet för den styrande makten, när marken gungade för Macron och Castaner, inte fullbordades. Staten är ingen papperstiger och den återfann snabbt balansen och kunde med förnyat självförtroende upprätthålla ordningen, med andra ord upprätthålla den kapitalistiska ordningen.⁸

I stället för att förneka det tillkännagav politikerna helt utan skam att de hade återställt sina vapendepåer (förbjudna överallt annars i Europa) och att de skulle använda samma strategi i framtiden, med inte bara ett utökat användande av polisiära uttryckningsavdelningar (*BAC*) utan också med ett återinförande av motorcykelpoliser vilka varit avskaffade sedan 1986. Och ingen, eller nästan ingen, reagerar. I alla fall inte facken, med undantag för polisfacket som är nöjda på den här enda punkten.

Denna legitimitet förnyas desto mer som de som håller tillbaka sina känslor eller uttryckligt stöder den demokratiska statens legitimitet, rättfärdigar statens handlingar och därmed dess repression. Den repressiva politiken har i synnerhet fått ett starkt medhåll från den kommersiella miljön, i huvudsak den i stadskärnorna, där staten stärkte sina finansiella bidrag och stöd till följd av de förluster som företagen led under de stora demonstrationerna. Regeringen har skickligt utvecklat denna typ av svar på tal genom att låtsas att de ekonomiska förluster demonstrationerna förorsakade riskerar att avstanna tillväxten och på den vägen öka arbetslösheten. I slutänden var stödet för Macron mycket större än hans väljarbas, vilket det tog tid för gula västarna att inse. Så omedelbart och för alla begripligt framstod ”monarken” som de ville dekapitera.

Fackförbundens problematiska försök att återta kontrollen

I den kamp som just nu pågår mot pensionsreformen har fackförbunden visat sin oförmåga att gå vidare från vad som bara skulle vara en simulerad maktkamp – om det inte hade varit för pressen från anställda vid kollektivtrafiken i Paris (*RAPT*) och järnvägsarbetare i hela landet. Det som vissa kallar ”gula västarna-effekten” skiner likväl igenom bland gräsrotterna, vilket konkretiseras genom att flertalet kampsånger och

---

8 De gula västarnas successivt förändrade attityd till polisen är tydlig. Även om de gula västarna inte spontant skanderar de militanta gruppernas ”den nationella polisen, kapitalets milis”, har det blivit alltmer uppenbart för dem att ordningsmakten i praktiken är ”en ordningens” makt.

slagord från de gula västarna har plockats upp av de strejkande arbetarna. Det, samt de demonstrationer eller ockupationer av lagerlokaler och raffinaderier som de gula västarna antingen i grupp eller individuellt valt att ansluta sig till i broderlig solidaritet, får en nästan att glömma den distans som funnits mellan fackföreningarna och de gula västarna under det gångna året.

Låt oss komma ihåg att de gula västarna både speglar och har uppstått genom den offentliga servicens försvinnande i närområdena (skolor, sjukhus, regionaltåg) och de traditionella politiska ”mellanhändernas” (fackförbund, lokala institutioner) förlorade relevans. I den situationen var deras första instinkt inte att nostalgiskt försvara de ”tillgångar” som försvunnit eller som de aldrig haft tillgång till. Deras reaktion var att sätta sina levnadsvillkor och sin tidigare passivitet på spel, även om rörelsens omedelbara förevändning var krav på enskilda åtgärder såsom kampen mot de höjda dieselpriiserna. Det är som om det helt plötsligt gick upp för dem att ”systemet” (i början ännu inte benämnt som ”det kapitalistiska” systemet) inte längre kunde reproducera deras livsvillkor, och som om de på ett eller annat sätt var tvungna att ta saken i egna händer. Det första steget var att lämna isoleringen genom att skapa platser utifrån vilka de kunde uttrycka sig kollektivt, först i diskussioner, sedan i ockupationer och till slut i en kampgemenskap kring frågan om det sociala nödläget.

Till syvende och sist har de gula västarnas kamp inneburit ett veritabelt ”avslöjande” av krisen i de samhälleliga reproduktionsförhållandena,⁹ där vissa konsekvenser av denna kris fungerat som katalysatorer för rörelsen.

Det är av den anledningen som de gula västarnas närvaro i den rörelse som nu riktar in sig på pensionerna, förvisso mindre än de krafter som engagerades förra året, och trots att rörelsen nu i större utsträckning utgår från de grupper som accepterar politiska organisationer i sina led (som *La France Insoumise* och *Nouveau Parti Anticapitaliste*), visar de fackliga organisationernas oförmåga att föra fram nya typer av aktioner och i synnerhet omväldigande aktioner – om någon nu fortfarande tvivlade. Pensionsrörelsen förblir i sitt register och riskerar inte att överraska sina ”sociala partners”. De gula västarna som igår var förringade och föraktade då de, i jämförelse med den fackliga strategins klassarbete, representerade en möjlig autonomisering av olika kampformer, är idag välkomna

---

9 Se ”Un analyseur de la crise de la reproduction des rapports sociaux capitalistes: Les Gilets jaunes”. <http://tempscritiques.free.fr/spip.php?article408>

av samma fackliga organisationer för att göra gemensam sak, inte för att förändra eller vinna något, men för att fackföreningarna inte ska förlora.

Till exempel har gula västarna, oavsett om de är fackligt organiserade eller inte, utan problem kunnat delta i de stora fackföreningsmöten där olika rörelser samlas och där mer och mer utrymme har getts till personer som uppfattar sig som aktivister oavsett var de kommer ifrån, förutsatt att de kämpar för frågor som rör pensionsfrågan. Den "aura" som omger gula västarna sedan förra året svävar alltså bara runt utan att landa i idén om ett mer generellt ifrågasättande, vilket dock är det enda som skulle kunna föra med sig en breddning av rörelsen till de sektorer som inte är direkt berörda av pensionsfrågan – gymnasister, studenter, arbetslösa, uberiserade arbetare. Denna idé gör sig likväl märkbar i demonstrationerna. Där kan vi ibland se livliga spänningar i demonstrationstågen, de traditionella arbetarorganisationernas kapacitet att hålla ordning har försvagats och deras försök att styra demonstrationerna blivit alltmer verkningslösa.

Om man därmed, utan att förebrå gula västarna, inte kan göra annat än att konstatera att rörelsen har hamnat i en återvändsgränd finner man kanske orsaken just i händelsernas snabba vändningar och i svårigheten

att kunna föreställa sig kampens olika tillstånd. På samma sätt går det inte att hindra vissa fraktioner av de gula västarna (som ”en församlingarnas församling”) från att tycka att de radikala fackföreningsaktivisterna, genom en ”sammanstrålning” beträffande pensionerna, skulle kunna erbjuda gula västarna en kritisk blick på deras kamp eller en mer effektiv ”kapitalisering av sina erfarenheter”. Men vi måste inse att det i den nuvarande rörelsen inte funnits några sådana pedagogiska intentioner, och kanske är det bäst så.

Det som finns kvar av gula västarna, som ett slags råmaterial, trots att rörelsen har försvagats och trots den diskontinuitet som vi har kunnat observera sedan sommaren 2019, är att de bidragit med både kraft och storlek till demonstrationstågens frontlinje. Det vittnar om en dynamik som fungerar som ett slags olydnadens metronom i förhållande till staten. De gula västarna har gjort det möjligt att koncentrera alla ZAD-revolter, alla torgdemonstrationer och alla *cortège de têtes* i kampen mot El Khomri-lagen.¹⁰ Därigenom möjliggörs en sammanslagning av ockupationsrelaterade revolter och torg- och demonstrationsrörelsen mot El Khomri-lagen till en enda rörelse. Låt oss hoppas att den ihärdighet och glöd som har visats under de senaste åren och fram tills idag, tar stöd i denna nya situation som en beståndsdel i kampen mot kapitalet. Det kommer säkerligen att kräva ett stort språng framåt i fråga om beslutsamhet och kamp, men först och främst behövs ett steg bort från statens förväntningar. Då tjänstemännen och de assimilerade är så pass närvarande i den nuvarande kampen, samtidigt som de är reproduktionens främsta ombud, förutom när de strejkar, skulle ett möjligt mål kunna vara att sluta ”tjäna” det rådande och istället utforska alla möjligheter som uppstår genom kampen.¹¹

”Les Gilets jaunes et la crise de légitimité d’état”, *Temps critiques*, 19 januari 2020.
Översättning: Anna Örman

---

10 El Khomri-lagen kallas den reformering av arbetsrätten som implementerades sommaren 2016 och som gav upphov till massiva protesterörelser, bland vilka den mest kända är den så kallade Nuit debout-rörelsen. Red.

11 En blockering av övergången till fortlöpande kunskapskontroller under gymnasietts andra år är ett första konkret exempel. Det är för övrigt det lärarna i Clermont-Ferrand börjat göra. Jfr <https://france3-regions.francetvinfo.fr/auvergne-rhone-alpes/puy-de-dome/clermont-ferrand/clermont-ferrand-profs-toujours-mobilises-contre-reforme-du-bac-1773653.html>